

VAN BÖLGESİNDE VİRAL HEPATİT B SEROEPİDEMİYOLOJİSİ

M.Kürşat Türkdoğan*, Mustafa Berktaş**, I. Tuncer*, H. Akdeniz***, E. Algül****, M. Şeker****, R. Mete****, M. Demirkıran****, H. Yıldırım****, K. Özçarpıcı****, H. Hekim****, S. Altun****

ÖZET

Dünyada ve Türkiye'de hepatit B virus (HBV) taşıyıcılığı kronik karaciğer hastalığı ve hepatosellüler karsinoma gelişmesi riski açısından önemli bir toplum sağlığı sorunudur.

Türkiye'de nüfusun % 5-10 unda (3-5 milyon kişi) HBV taşıyıcılığı ve % 20-50 sinde antiHBs pozitifliği bulunmuştur. Doğu ve Güney Doğu Anadolu gibi sosyoekonomik yönden geri kalmış bölgelerde HBV taşıyıcılığının daha yüksek oranda olduğu kaydedilmiştir (örneğin Diyarbakırda % 8-14).

Bu amaçla Van bölgesinde yaşayan 347 kişide (137 erkek, 210 kadın) ELISA yöntemi ile HBV seropozitifliği (HBsAg ve anti-HBs) araştırılmıştır. HBsAg pozitifliği toplam % 9.5 (erkeklerde % 13.9, kadınlarda % 6.7) oranında bulunmuştur ve HBV taşıyıcılığının erkeklerde kadınlara göre iki kat daha fazla olması dikkat çekicidir. Anti -HBs pozitifliği toplam % 44.4 (erkeklerde % 46.7, kadınlarda % 42.8) oranında bulunmuştur. Toplam HBV seropozitifliği ise % 54 olup Van bölgesinde HBV enfeksiyonunun yüksek oranda geçirildiğini ve aşılama çalışmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hepatit B virüs enfeksiyonu, HBV taşıyıcılığı

SUMMARY

Seroepidemiological aspect of Viral Hepatitis B infection in Van

Hepatitis B virus (HBV) infection is a major public health problem all over the world and in Turkey because of its fatal complications as chronic liver disease and hepatocellular carcinoma.

In Turkish population carrier state is 5-10 % (approximately 3-5 million carriers) and anti-HBs seropositivity is 20-50 %. The incidence of HBV carrier state is greater in East and South Anatolia (In Diyarbakır it is reported as 8-14 %).

Therefore, HBV seropositivity (HBsAg and anti-HBs) has been investigated in 347 patients in Van (137 male, 210 female) with immunoassay method (ELISA). HBsAg seropositivity rate is 9.5 % in this study group (13.9 % in male, 6.7 % in female), and it is remarkable that men are twofold more infected than women. Anti-HBs seropositivity is 44.4 % in the study group (46.7 % in male, 42.8 % in female) and total HBV seropositivity is 54 %. In conclusion, Van is a high endemic region of HBV infection and vaccination programmes have a vital importance for the prevention of HBV infection and chronic liver diseases.

GİRİŞ

Hepatit B virus enfeksiyonu kronik karaciğer hastalığı ve hepatosellüler karsinoma gelişmesi riski nedeniyle tüm Dünya'da ve Türkiye'de önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Günümüzde 300 milyondan fazla insanın HBV taşıyıcısı olduğu ve her yıl 250 binden fazla insanın HBV'na bağlı akut ve kronik karaciğer hastalığı nedeniyle öldüğü bilinmektedir (1). Dünyada yüksek oranda (% 8-15) HBV endemisitesi olan az ge-

lišmiş bölgelerde enfeksiyonun özellikle anneden bebeğe geçici (vertikal) veya aile içi bulaşma (horizontal) söz konusudur (2). Enfeksiyonun kronikleşme riski çocuğun yaşı büyüdükçe azalmaktadır. Perinatal dönemde anneden çocuğa bulaşma ve kronikleşme % 70-90 oranında iken, 2 yaşında % 60, 6 yaşında ise % 10 düzeyindedir (3, 4). Perinatal dönemde yüksek oranda HBV enfeksiyonu bulaşması anne serumunda HBeAg ve HBV DNA pozitifliği ile bebeklik döneminde immun sistemin yeterince gelişmemiş olmasına bağlıdır..

*Yüzüncü Yıl Üni. Tıp Fak. İç Hastalıkları ABD Gastroenteroloji BD

**Yüzüncü Yıl Üni. Tıp Fak. Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji ABD

***Yüzüncü Yıl Üni. Tıp Fak. Enfeksiyon Hastalıkları ABD

****Yüzüncü Yıl Üni. Tıp Fak. İç Hastalıkları ABD

Türkiye HBV enfeksiyonu açısından orta derecede (% 2-7) endemik bölgede yer almaktadır. Ülke nüfusunun % 5-10'unun (yaklaşık 3-5 milyon kişi) HBV taşıyıcısı olduğu ve en az her üç kişiden birinin HBV ile enfekte olduğu bildirilmiştir (5). Ülkemizde sağlıklı donör gruplarında HBsAg pozitifliği % 3.9-8.7 oranında, donör dışı normal kişilerde ise % 4.4-12.5 oranında kaydedilmiştir (6, 7). Güney Doğu Anadolu bölgesinde Diyarbakır ilinde HBsAg pozitifliği % 8-14 oranında bulunmuş (5, 8) olup bölgenin sosyoekonomik yönden geri kalmışlığı ile paralel olarak HBV enfeksiyonunun artış göstermesi söz konusudur.

Bu nedenle aynı bölgede bulunan Van ilinde HBV'nun seroepidemiolojik yönünün araştırılması planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmaya Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi İç Hastalıkları polikliniklerine başvuran 347 kişi (210 kadın, 137 erkek) alınmış ve Mikrobiyoloji ABD laboratuvarlarında Enzyme linked immunsorbent assay (ELISA) yöntemi ile serumda HBsAg ve anti-HBs göstergeleri araştırılmıştır. Araştırmada "Pasteur" marka ELISA kitleri ile "Pasteur LP-400" ELISA cihazı kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. HBV göstergelerinin her iki cinsde dağılımları

Marker	Erkek n: 137		Kadın n: 210		Toplam n: 347	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
HBsAg	19	13.9	14	6.7	33	9.5
Anti-HBs	64	46.7	90	42.8	154	44.4
Toplam	83	60.6	104	49.5	187	53.9

TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 1 de verilmiştir. Erkeklerde HBsAg pozitifliği % 13.9,

kadınlarda ise % 6.7 bulunmuş toplamda HBsAg pozitifliği % 9.5 oranındadır. Erkeklerde kadınlara göre HBV taşıyıcılığının iki katı daha fazla olması literatürle uyumludur (9, 10). Anti HBs pozitifliği % 44.4 (erkeklerde % 46.7, kadınlarda % 42.8) bulunmuş olup her iki cins arasında bir farklılık yoktur. Toplam HBV seropozitifliği (HBsAg+ AntiHBs) ise % 54 olup buna göre Van ili bölgesinde HBV ile enfekte olan her 5-6 kişiden birinin HBV taşıyıcısı olduğu ve toplam nüfusta her 2 kişiden birinin HBV enfeksiyonu geçirdiği ortaya çıkmaktadır.

Van ili bölgesinde HBV seropozitifliğinin Türkiye geneline göre yüksek oranlarda bulunması bu bölgede tarama ve aşılama çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

1. Maynard JE. Hepatitis B: global importance and need for control. *Vaccine*, 1990, 8 (suppl): 18-20.
2. Margolis HS, Alter MJ, Hadler SC. Hepatitis B: Evolving epidemiology and implications for control. In *Seminars in liver disease*, 1991, 2: 84-90.
3. Xu ZY, Liu CB, Francis DP, et al. Prevention of perinatal acquisition of hepatitis B virus carriage using vaccine. Preliminary report of a randomized, double-blind placebo-controlled and comparative trial. *Pediatrics*, 1985, 76: 713-718
4. McMahon BJ, Alward WLM, Hall DB, et al. Acute hepatitis B virus infection: Relation of age to the clinical expression of disease and subsequent development of the carrier state. *J Infect Dis*, 1985, 151: 599-603.
5. Balık İ: Dünyada ve Türkiye'de Hepatit B epidemiyolojisi, "K Kılıçturgay (ed), *Viral Hepatit 92'* kitabında s 62, 1992, Viral Hepatitle Savaşım Derneği, İstanbul
6. Badur S. Viral hepatitle savaşım derneği raporu. 1991.
7. Çakaloğlu Y, Ökten A, Yalçın S: Türkiye'de hepatit B virüsü enfeksiyonu epidemiyolojisi *Turkish J Gastroenterohepatol*, 1990, 1: 49-53.
8. İlçin E ve ark. Diyarbakır ili kırsal kesiminde 10 ve yukarı yaş gruplarında HBsAg ve anti-HBs dağılımı. *Türk Hij. Der. Biyol. Derg.* 1990, 47: 145-152.
9. Szmuness W, Harley EJ, Ikran H, et al. Sociodemographic aspects of the epidemiology of hepatitis B, 297 In *Vyas GN, Cohen SN, Schmid R (eds), Viral Hepatitis*, p 297, 1978
10. Blumberg BS, Sutnick AI, London WT, et al. Sex distribution of Australia antigen. *Arch Intern Med* 1972 130: 231.